

Inför tydliga, konkreta rutiner vid misstänkta sexuella övergrepp i vården

INITIATIV

Ingen ska behöva känna oro, bli ifrågasatt, eller uppleva att deras anmälan om övergrepp i vården inte tas på allvar. Den som söker vård och hjälp är i en sårbar situation och ska känna sig trygg att övergrepp inte kan ske.

Vården måste kunna hantera alla situationer där patientsäkerheten hotas, även när det rör fall där medarbetare misstänks för att ha begått oönskad fysisk kontakt eller sexuella handlingar mot patienterna.

Om det råder otydlighet i hur övergreppsärenden hanteras riskerar det att skapa en osäkerhet hos både patienter och personal och kan leda till att allvarliga händelser inte hanteras på ett likvärdigt och systematiskt sätt. Vården ska erbjuda trygghet och professionalism i alla led. När godtyckligheten i hanteringen råder, underminerar det förtroendet för vården.

Om någon anställd, oavsett roll begår övergrepp är det viktigt att det finns riktlinjer som tar alla klagomål som berör sexuellt ofredande på allvar och vidtar omedelbart åtgärder. Det är inte bara en bara en yrkesetisk fråga och en brottsmisstanke, det är också vårdgivarens ansvar att rapportera händelsen till Inspektionen för vård och omsorg (IVO) enligt Patientsäkerhetslagen (2010:659). Även om lagen inte direkt behandlar situationer där vårdpersonal utför övergrepp mot patienter kräver den att vårdgivare planerar, leder och kontrollerar verksamheten för att säkerställa hög patientsäkerhet. Samtidigt har Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd (HSAN) understrukit att sexualbrott mot patienter i behandlingssituationer är mycket allvarliga brott i patientsäkerhetskänsligt och påverkar förtroendet för legitimerad personal.¹

Region Uppsala har många styrande dokument med riktlinjer för bemötande och stöd till patienter som utsatts för våld eller övergrepp, men dessa täcker inte tillräckligt de situationer där misstanken riktas mot medarbetare.² Exempelvis är rutinen ”Våldsutsatta kvinnor – rutin för omhändertagande” som är både tydlig och konkret i hur patienten ska bemötas om hen har utsatts för våld, men den tar inte direkt höjd för fall där övergreppet misstänks ha utförts av någon anställd. Däremot har Region

¹ Ström, M. (2022, March 10). Läkare blir av med legitimation efter våldtäkt mot patient. Läkartidningen.

<https://lakartidningen.se/aktuellt/nyheter/2022/03/lakare-bli-av-med-legitimation-efter-valdtakt-mot-patient/>

² Styrande dokument, bland annat “Våld i nära relationer – omhändertagande av kvinnor utsatta för fysiskt, psykiskt eller sexuellt våld, “Män utsatta för fysiskt, psykiskt eller sexuellt våld i nära relation – omhändertagande, “Sexuellt övergrepp, våldtäkt, man över 18 år” (2024). Region uppsala.se.

<https://region uppsala.se/samverkanswebben/samverkan-och-utveckling/halsa-och-varld/halsa-och-varld/vald-i-nara-relationer/stod-for-varldpersonal/>

Jönköping riktlinjer för hantering av sexuella övergrepp och sexuellt ofredande av patienter.³ Den ger instruktioner för omedelbar hantering av klagomål/inträffad händelse, klargör verksamhetschefens ansvar och åtgärder, lyfter fram förebyggande åtgärder vid en undersökning, samt gällande lagar och föreskrifter vid sexualbrott och sexuellt ofredande.

Patienter som söker vård är ofta i en beroendeställning vilket gör det extra viktigt för regionen att ha ett aktivt ansvar för att förebygga och agera vid övergrepp. Me too-rörelsen visade tydligt hur viktigt det är att lyssna, tro på och ta människors berättelser på allvar. Vi anser därför att Region Uppsala måste ta fram sina egna, tydliga riktlinjer, med en konkret checklista som ska följas vid varje misstanke om övergrepp från personal så att alla fall behandlas likvärdigt och respektfullt. Tilliten till vården måste aldrig svikas.

Därför föreslås:

- **att** ta fram riktlinjer och checklista för hantering av misstänkta övergrepp begångna av anställda, för att stärka patientsäkerheten, minska godtyckligheten, öka likvärdigheten och upprätthålla förtroendet för vården.

Malin Sjöberg Högrell (L)

2:a vice ordförande sjukhusstyrelsen

Lotta Wiström (L)

Ersättare

My Borg (M)

Ledamot

Svante Berg (M)

Ledamot

Alexandra Braf (KD)

Ledamot

2024-12-20

³ Sexuella övergrepp och sexuellt ofredande av patient. (2024). Folkhals- och sjukvård.rjl.se. <https://folkhals-och-sjukvard.rjl.se/dokument/evo/603130ef-da1d-4e7d-bbf2-766c0f7d0e82>

